

Staten og helsa

Alle innbyggere i landet er forsikret gjennom *folketrygden*, som er en obligatorisk, statlig forsikrings- og pensjonsordning. De som arbeider, betaler en viss prosent av det de tjener, sammen med annen skatt. Men også de som ikke har arbeid, har rettigheter i folketrygden. I tillegg til å sørge for at alle får pensjon, skal folketrygden blant annet gi økonomisk hjelp ved sykdom, svangerskap og fødsel og dekke utgifter til medisinsk behandling og rehabilitering.

Den enkelte innbygger betaler i gjennomsnitt omtrent 16 % av sine helseutgifter

selv. Resten, ca. 84 %, betales av staten og kommunen. Staten betaler sykehustjenester og helseadministrasjon, mens kommunenes største utgift er sykehjem for syke eldre og hjemmesykepleie.

Både politikere og andre har begynt å bekymre seg for framtidens helseutgifter, for utgiftene vil ganske sikkert øke i tida som kommer. Etter 2020 vil det være flere eldre enn unge i samfunnet, og det gir nye, store utfordringer til helsevesenet. Det kan føre til at de som trenger hjelp, må betale større egenandeler for helsetjenester. En annen mulighet er at de som er i arbeid, må betale mer skatt.

«Men hva med oljeformuen,» sier noen. «Staten har jo penger «på bok». Kan ikke disse pengene brukes slik at framtidens pleietrengende får den omsorgen de trenger?» Dessverre er det ikke så enkelt. Selv om staten bestemte seg for å bruke opp hele oljefondet (se side 106), ville det ikke finansiere mer enn noen måneders sykehjemsplass for hver av oss. I 2007 var oljeformuen noe over 400 000 kroner per nordmann.

En annen og minst like vanskelig utfordring er å skaffe nok folk til de jobbene som trengs innen helsevesenet. Antall eldre vil ifølge prognosene fordobles i løpet av de neste 35 årene. Da må man ansette mange flere i pleie- og omsorgssektoren enn nå. Det er regnet ut at det blir behov for 100 000 nye årsverk innen 2050 hvis eldreomsorgen

skal ha samme standard som i dag. Dersom vi ønsker en bedre standard enn nå, blir det behov for enda flere. Myndighetene har foreløpig ikke noen løsning, men satser både på flere utdanningsplasser og på økt

import av helsepersonell fra andre land. Dessuten er det nå mange sykepleiere og hjelpepleiere som jobber deltid, og det er et politisk mål å få flere av disse over på heltid. Det vil hjelpe på bemanningen.

Det kan også se ut til at behovet for omsorg ikke nødvendigvis fordobles selv om antall eldre fordobles. Det viser seg nemlig at stadig flere eldre har meget god helse og klarer seg selv på en god måte. Den prosentvise økningen av dem som klarer seg selv, er særlig stor blant eldre menn. Kanskje mennene nå opplever fordelene ved den økte likestillingen!

Har du vondt?

Du ser dårlig ut!

Hvor har du vondt?

Har du vondt i ryggen?

Du ser ikke frisk ut!

Jeg har fryktelig hodepine.

Jeg tror jeg holder på å bli syk.

Jeg føler meg ikke frisk.

Jeg har feber.

Jeg har kastet opp.

Jeg hoster og har vondt i halsen.

Du må gå til tannlegen!

Du må gå til legen!

Vil du ha en smertestillende tablett?

God bedring!

Kan jeg hjelpe deg?

Det er mandag, og klokka^{2v} er halv ni om morgenen. Indira har praksis på sykehjemmet. Hun holder på å hjelpe fru Jensen opp av senga.^{eh} Fru Jensen lener seg over Indira. Da skjer det. Fru Jensen holder på å falle i gulvet, og Indira bøyer seg for å holde henne. Idet hun bøyer seg, sier det «klikk» i ryggen. Fru Jensen faller ikke, men det gjør Indira. Hun går ned på kne. Det er umulig å reise seg. Fru Jensen ringer etter hjelp, og en av sykepleierne, Nina, kommer. Hun ser Indira på alle fire på gulvet og fru Jensen som sitter på sengekanten. Nina begynner å le. Hun ler og ler. Indira må le hun også. Men det gjør vondt å le. Det gjør så vondt at tårene spretter. Nina blir alvorlig. Hun hjelper Indira opp.

- Nei, Indira, dette går ikke. Jeg synes at du skal gå hjem.
- Hvis jeg klarer å gå, da.
- Jeg kan ringe til faren din. Kanskje han kan hente deg?
- Nei, faren min er ikke hjemme akkurat nå.
- Det var leit. Han er jo fysioterapeut ...
- Ja, jeg må nok bestille time hos legen.
- Har du fastlege?
- Ja, vi har en fastlege. Hele familien går til henne.
- Det er bra. Vil du bruke telefonen på kontoret?
- Gjerne. Tusen takk.
- Jeg skal hjelpe deg inn dit.

Nina støtter Indira inn på kontoret. Det er nesten umulig å gå. Beina svikter, og det gjør fryktelig vondt.

Indira finner nummeret til legen og ringer.

- Nordby legesenter, vær så god.
- God dag. Mitt navn er Indira Krishnan. Jeg har fått et kraftig kink i ryggen. Kan jeg få time i dag? Helst så snart som mulig.
- Har du vært her før?
- Ja, doktor Tveiten er fastlege for familien min.
- Når er du født?
- 5. august 1982.
- Et øyeblikk. Og navnet ditt var?
- Indira Krishnan.
- Ja, der har vi deg. Skal vi se – det er egentlig fullt i dag. Jeg skal spørre doktor Tveiten om hun har tid likevel. Et øyeblikk. Kan du komme klokka kvart på tolv?
- Ja, selvsagt.
- Det kan bli litt ventetid.
- Det gjør ikke noe.
- Fint, da kommer du klokka kvart på tolv.
- Ja, takk for hjelpen. Ha det!
- Ha det!

Nordby legesenter ligger i andre etasje. Heldigvis har de heis. Indira tar heisen opp og går inn. Det er vanskelig å gå, for det gjør så vondt. Indira klarer nesten ikke å sette seg i en av stolene på venteværelset. De andre pasientene ser på henne. En gammel dame sier: «Stakkars deg!» Indira prøver å smile. Til slutt kommer doktor Tveiten ut. Nå er det Indiras tur.

- Hei!
- Hei! Hva er det du har gjort! Det der ser ikke godt ut!
- Nei, det er ikke det. Jeg har aldri hatt kink i ryggen før, og det gjør veldig vondt.
- Ja, det vil jeg tro. Kan du legge deg på benken?

Indira legger seg på benken. Doktor Tveiten undersøker henne.

- Gjør det vondt nedover i foten, eller er det bare i ryggen?
- Nei, det er bare i ryggen.
- Det er nok ikke isjias, men et helt vanlig hekseskudd. Og hekseskudd går over etter noen dager, men det er veldig, veldig vondt. Trenger du sykemelding?
- Ja, for jeg har praksisplass på et sykehjem. Jeg tror ikke at jeg klarer å gå på jobb på denne måten. Og ikke på skolen heller.
- Nei, det gjør du nok ikke. Men det er viktig at du beveger deg. Du må gå mye og prøve å ikke tenke på at du har vondt.

Indira smiler. Det blir ikke lett!

Doktor Tveiten skriver en sykemelding til Indira. Hun får også en resept på smertestillende tabletter. Til slutt ønsker doktor Tveiten henne god bedring.

Spørsmål

Har du vondt?

Hvor har du vondt?

Har du vondt i magen?

Gjør det vondt?

Du ser dårlig ut!

Du ser ikke frisk ut!

Er du syk?

Er du forkjølet?

Har du feber?

Hoster du?

Svar

Jeg har fryktelig tannpine!

Jeg har så vondt i ryggen!

Jeg har veldig hodepine!

Jeg tror jeg brygger på noe.

Jeg tror jeg holder på å bli syk.

Jeg hoster og har vondt i halsen.

Jeg har kastet opp.

Jeg har feber.

smertestillende
tabletter

salve

hostesaft

vitaminer

saks

termometer

plaster

resept